

Dades generals de l'assignatura

6 ECTS

2n curs / 2n semestre / obligatòria

Rosalina Reñé / Email: rrene@umanresa.cat

Diplomada en Educació Especial.

Diplomada en logopèdia.

Màster oficial d'intervenció i recerca en patologies del llenguatge.

Màster oficial d'Educació Inclusiva.

Logopeda en un Centre d'Educació Especial

Marta Gaixa / Email: mgaixa@umanresa.cat

Diplomada en logopèdia.

Llicenciada en psicologia.

Diplomada en magisteri d'audició i llenguatge.

Psicòloga en el CDIAP (Centre de desenvolupament infantil i atenció precoç) Parc Taulí de Sabadell.

Descripció general de l'assignatura

L'assignatura d'intervenció en trastorns secundaris ens permetrà conèixer i entendre la realitat de la tasca logopèdica en el món de la discapacitat intel·lectual i la pluridiscapacitat.

Es tractarà a la persona globalment i de manera integrada valorant i tenint present cada un dels seus contextos (personal, familiar, escolar...) partint d'una mirada naturalista i funcional; i duent a terme una valoració ecològica de les seves necessitats i capacitats comunicatives i lingüístiques (en rehabilitació i en habilitació).

Es proporcionaran diferents coneixements, recursos i procediments tant per a l'avaluació com per a la intervenció d'aquelles persones que requereixen suports, alternatius o complementaris, que possibilitin o potenciïn la seva comunicació i llenguatge.

Les sessions permetran apropar-se a aquesta vessant de la disciplina i empatitzar amb les persones amb diversitat funcional que presenten greus necessitats de suport, respectant-les i sensibilitzant-nos per entendre les situacions més complexes, per tal de poder-les atendre amb la intervenció més òptima i adequada.

Competències

G3. Interactuar amb d'altres persones amb empatia, demostrant habilitats en les relacions interpersonals.

CB2. Que els estudiants sàpiguen aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i tinguin les competències que solen demostrar-se mitjançant l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins la seva àrea d'estudi.

CB3 - Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social , científica o ètica.

T2. Projectar els valors de l'emprenedoria i la innovació en l'exercici de la trajectòria personal acadèmica i

professional, a través del contacte amb diferents realitats de la pràctica i la motivació envers el desenvolupament professional.

T3. Interactuar en contextos globals i internacionals, identificant necessitats i noves realitats que permetin transferir el coneixement cap a àmbits de desenvolupament professional actuals o emergents, amb capacitat d'adaptació i autodirecció en els processos tant professionals com de recerca.

E5. Dissenyar i portar a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, establint objectius i etapes, amb els mètodes, tècniques i recursos més eficaços i adequats, tenint en compte les diferents etapes evolutives de l'ésser humà.

E6 - Seleccionar, implementar i facilitar l'aprenentatge de sistemes de comunicació augmentatius així com el disseny i ús de pròtesis i ajudes tècniques necessàries adaptats a les condicions físiques, psicològiques i socials dels seus pacients.

E7. Assessorar famílies i l'entorn social dels usuaris, per afavorir-ne la participació i la col·laboració en el tractament logopèdic.

E8. Ser capaç de treballar en els entorns escolar, assistencial, sanitari, sociosanitari, així com en equips uniprofessionals i multiprofessionals. Assessorar en l'elaboració i l'execució de polítiques d'atenció, i l'educació sobre temes relacionats amb la prevenció i l'assistència logopèdiques.

E10. Conèixer els límits de la professió i les seves competències sabent identificar quan és necessari un tractament interdisciplinari o la derivació a un altre professional.

E11. Explicar i argumentar el tractament seleccionat.

E12. Conèixer, dissenyar i aplicar programes preventius relacionats amb la logopèdia, i fomentar les habilitats comunicatives en la població.

E16. Conèixer i valorar de forma crítica les tècniques i els instruments d'avaluació i diagnòstic en Logopèdia, així com els procediments de la intervenció logopèdica.

E17. Ser capaç d'establir una comunicació clara i eficient amb el pacient, els seus familiars i la resta de professionals que intervenen en la seva atenció, adaptant-se a les característiques sociolingüístiques i culturals de l'interlocutor.

E18 - Elaborar i redactar informes d'exploració i diagnòstic, seguiment, finalització i derivació.

E19. Presentar una adequada producció de la parla, estructuració del llenguatge i qualitat de la veu.

E22. Incorporar els principis ètics i legals de la professió a la pràctica, integrant els aspectes socials i comunitaris en la presa de decisions.

E23. Ser capaç d'exercir la professió, respectant l'autonomia del pacient, els seus determinants genètics, demogràfics, culturals i econòmics, aplicant els principis de justícia social i comprenent les implicacions ètiques de la salut en un context mundial en transformació.

Resultats d'aprenentatge

1. Dissenyar projectes d'intervenció logopèdica, seleccionant el model, els objectius, les tècniques i recursos adequats per a la intervenció logopèdica atenent als condicionants de cada un dels àmbits d'intervenció: educatiu, social i sanitari.

2. Redacta informes d'intervenció amb la correcció formal pertinent adequant la informació necessària quan va dirigida a la pròpia família com a altres professionals implicats en el cas (foniatres, otorrinològics, mestres, pediatres, etc.).

3. Especifica de forma àmplia un conjunt de consells pràctics per incitar la participació de la família en el tractament logopèdic.

4. Selecciona, valora i pren decisions en l'elecció d'un sistema de comunicació alternatiu, tenint present la seva forma d'accés, les ajudes tècniques requerides i altres instruments o aplicacions a partir de casos pràctics.

5. Dissenyar un pla d'intervenció logopèdica per a l'estimulació primerenca de la comunicació, el

llenguatge, la parla i les funcions orofacials en col·laboració amb les aportacions d'altres professionals implicats en cada cas.

6. Infereix les alteracions logopèdiques secundàries a altres alteracions, així com a l'estatus cultural i socioeconòmic del pacient.

7. Mostra habilitats per tractar pacients amb trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals i identifica les situacions que requereixen la derivació a altres professionals.

8. Argumenta sobre la importància i la influència de l'entorn social en la millora del tractament logopèdic de diferents casos pràctics.

9. Analitza les capacitats personals i professionals pròpies en relació a diferents àmbits de la pràctica professional

10. Analitza coneixements propis de l'àmbit i la seva contextualització en entorns nacionals i internacionals.

11. Aplica els seus coneixements, la comprensió d'aquests i les seves capacitats de resolució de problemes en àmbits laborals complexos o professionals i especialitzats que requereixen l'ús d'idees creatives i innovadores.

12. Recopila i interpreta dades i informacions sobre les que fonamentar les seves conclusions incloent-hi, quan calgui i pertinent, la reflexions sobre assumptes d'índole social, científica o ètica en l'àmbit de la logopèdia

Continguts

Bloc I: Introducció i definició dels SAAC.

Teories de la interacció.

SAAC. Característiques, funcions i candidats.

Bloc II: Sistemes de signes i formes d'accés als signes.

Sistemes de signes amb ajut.

Sistemes de signes sense ajut.

Accés als signes.

Bloc III: Tecnologia de suport i sistemes d'accés a l'ordinador.

Tecnologia de suport per a la comunicació.

Tecnologia de suport per al joc, la mobilitat i el control de l'entorn.

Sistemes d'accés a l'ordinador.

Bloc IV: Intervenció en comunicació alternativa i augmentativa.

Estratègies per a l'ensenyament de la comunicació alternativa i augmentativa.

Criteris, procediments i tècniques per a la intervenció.

Selecció del primer lèxic i ampliació del vocabulari.

Bloc V: Altres sistemes de comunicació alternativa i augmentativa; Casos d'exemple.

PECS; sistema de comunicació per intercanvi d'imatges.

Casos clínics de SAAC

Bloc VI: Persones amb diversitat funcional.

Definicions i introducció al concepte de discapacitat intel·lectual i pluridiscapacitat.

Evolució dels conceptes i definició dels suports que poden requerir.

Bloc VII: Entorn escolar i social de la persona amb discapacitat intel·lectual/pluridiscapacitat.

Modalitats educatives i laborals.

Intervenció educativa especialitzada.

Assessorament i orientació a les famílies.

Bloc VIII: Logopèdia a l'escola d'Educació Especial.

Funcions logopèdiques dins l'àmbit de l'educació especial.

Tasques logopèdiques en un equip interdisciplinar.

Principals patologies d'intervenció en un CEE.

Bloc IX: Eines d'avaluació i exploració: tests i protocols.

Exploració i diagnòstic: professionals que intervenen en el procés.

Tests i protocols d'observació i exploració: comunicació, llenguatge i parla.

Avaluació inicial: equip i treball interdisciplinar

Bloc X: Comunicació: prerequisits lingüístics i eines d'estructuració del llenguatge

Referents d'anticipació.

Estratègies i pràctiques: (PdD, etiquetatge, llibreta viatgera...).

Bloc XI: Estratègies d'intervenció per alumnes amb discapacitat i pluridiscapacitat: Estimulació basal, estimulació multisensorial i integració sensorial.

Concepte dels Mètodes de Desenvolupament, individualitat i relació.

Estimulació basal, multisensorial i integració sensorial: els conceptes.

EB i EMS a l'escola d'educació especial: metodologia d'intervenció dins l'aula.

Pràctica: activitats curriculars de comunicació i llenguatge i altres exemples.

Bloc XII: Estratègies d'intervenció davant els trastorns de llenguatge.

La consciència fonològica.

Recursos i estratègies per treballar el lèxic i la semàntica.

Recursos i estratègies per treballar la morfosintaxis.

Recursos i estratègies per treballar la lectoescriptura.

Pràctica: casos clínics

Bloc XIII: Teràpia Miofuncional.

Observació, exploració i avaluació.

Principals patologies i mètodes d'intervenció.

Prevenció, detecció i diagnòstic; treball interdisciplinar.

Pràctica: casos clínics i exposició d'estrís d'intervenció.

Bloc XIV: Deglució atípica i disfàgia

Observació i exploració; tests i protocols.

Prevenció, detecció i diagnòstic; treball interdisciplinar.

Pràctica: casos clínics i exposició d'estrís d'intervenció.

Activitats Formatives

Exposició magistral professor

Visualització de vídeos.

Simulacres, jocs, dinàmiques, role play, dramatitzacions

Confeció esquemes i mapes conceptuals.

Debats, col·loquis, converses o grups de discussió

Construcció/elaboració de materials o productes

Treballs d'ampliació i síntesi

Estudi de cas, supòsit pràctic, casos clínics

Disseny, planificació i/o desenvolupament de propostes d'intervenció/investigació

Exposicions orals i defenses de projectes
Lectura i comprensió de textos i elaboració d'informes o resums
Exàmens i proves
Discussions i comentaris de documents (audiovisuals, escrits, orals...)
Preparació individual de proves
Correcció/revisió d'exercicis i seguiment
Realització d'activitats o exercicis d'aplicació

Instruments d'avaluació	%		Recuperable	%Total
Observació de la participació	Activitat 1	5%	no	10
	Activitat 2	5%	no	
Seguiment del treball realitzat	Activitat 3	10%	no	20
	Activitat 4	10%	no	
Proves específiques d'avaluació: exàmens	Examen 1	15%	si	50
	Examen 2	35%	si	
Realització de Treballs o projectes requerits	Treball final	20%	no	20

Bibliografia Bàsica:

- 1.Soro-camats E, Basil C, Rosell C. Pluridiscapacidad y contextos de intervenció [monografia internet]. Barcelona: ICE UB, 2012. [Consultat 19 febrer 2017]. Disponible a: http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/33059/7/Pluridiscapacidad_contexto_131030_.pdf
- 2.Benson Schaefer, Arlene Raphael, George Kollinzas (1994). Habla signada para alumnos no verbales. Madrid: Alianza.
- 3.Juárez Sánchez i Marc Monfort (1996). Estimulación del lenguaje oral. Un modelo interactivo para niños con dificultades (2ª edición). Madrid: Santillana.
- 4.Claudi rau Rubio (1994). Educación Especial: integración escolar y necesidades educativas especiales. València: Promolibro.
- 5.Baumgart, D. Johnson, J. & Helmstetter, E. (1996). Sistemas alternativos de comunicación para personas con discapacidad. Madrid: Alianza.

6. Basil C, Soro-Camats E, Rosell C. Sistema de signos y ayudas técnicas para la comunicación aumentativa y la escritura: principios teóricos y aplicaciones. Barcelona: Masson; 1998

7. Tetzchner SV, Martinsen H. Introducción a la enseñanza de signos y al uso de ayudas técnicas para la comunicación. Madrid: Visor, 1993

Bibliografia complementària:

6.Mª Eugenia Peralta Garcerá (2001). Reeduación de la deglución atípica funcional en niños con respiración oral. Rubí Barcelona: ISEP textos.

7.Víctor M. Acosta Rodríguez, Ana Mª Moreno Santana (1999). Dificultades del lenguaje en ambientes educativos. Barcelona: Masson.

9.Natalia Melle (2008). Guía de intervención logopédica en la disartria. Madrid: Síntesis.

10.J. Peña Casanova (1988). Manual de logopedia. Barcelona: Masson.

11.Inés Bustos Sánchez (1988). Discriminación auditiva y logopedia. Madrid: CEPE, S.A.

12.Marc Monfort (1988). La intervención logopédica, II simposio de logopedia. Madrid: CEPE, S.A.

13.J.A. Rondal (1982). El desarrollo del lenguaje. Barcelona: Médica i Técnica, S.A.

14.Carme Basil i Robert Ruiz (1988). Sistemes de comunicació no vocal per a nens amb disminucions físiques. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'ensenyament Secretaria General.

15.Agustoni, C. Deglución atípica. Guía práctica de ejercitación para su reeducación. Buenos Aires: Puma.

16. Del Río MJ. Lenguaje y comunicación en personas con necesidades especiales. Barcelona: Martínez Roca; 1997

17. Giné C, coordinador. Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials. 2a ed. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya; 2006

18. Gallardo MV, Salvador ML. Discapacidad motórica: aspectos psicoeducativos y educativos. Málaga: Aljibe; 1999

19. Baumgart D, Johnson J, Helmstetter E. Sistemas alternativos de comunicación para personas con discapacidad. Madrid: Alianza; 1996

20. Soro-Camats E. Interacció en infants amb plurideficiència: intervenció i avaluació [tesi doctoral a Internet]. Barcelona: Universitat de Barcelona, Departament de Psicologia Evolutiva i Educació; 2002 [consultat el 15/06/2011]. Disponible a: <http://hdl.handle.net/10803/2641>